

Der bor en alsidig jagthund i en Stabyhoun – 2. del

af Jagt- og brugshundeudvalget

Alle hunderacer er efterkommere af ulve. DNA-test af ulve og tamhunde viser 99,9% fælles arvemateriale, så det er en meget lille procentdel, der adskiller vores Stabyhoun fra stamfaderen. Der er til sammenligning mere end én hel procent forskel på menneskets fælles arv med aberne - for til forskel fra hundene, viser nyere forskning, at vi havde en fælles stamfader, og ikke som hunden, er i direkte linje med en nulevende art. Det er interessant, fordi vi ved at observere ulveadfærd, kan lære meget om vores tamme hundes adfærd og deres behov for mentale stimuli.

Verdens hunderacer er meget forskellige, og DNA-test viser, at de stammer fra ulveflokkene fra vidt forskellige steder i verden. Ulve i Asien har opnået et særligt sæt overlevelsesegenskaber, da jagt og levevis dér er forskelligt fra f.eks. Nordamerika, hvor de ulve igen har et sæt unikke egenskaber i forhold til ulvene i Østeuropa og så videre. Det er grundlaget for forskellighederne i moderne hunderaceres meget forskellige sæt skills.

Vi domesticerede ulve for tusindvis af år siden, men vores moderne hunde har på et par hundrede år skulle omstille sig fra 100% brugshunde til stort set 100% familiehunde, da menneskets udvikling er gået rigtigt stærkt. Den meget store udvikling i renavling af racerne er sket i løbet af de sidste 200-300 år, og at vi deraf de sidste 50 år, har forsøgt at få så godt som alle racer ind i stuen som familiehunde. Det er derfor vel ondt, at meget få hunderacer helt kan lægge de medfødte egenskaber på hylden. Det skal vi heller ikke ønske, vi skal blot vælge hund efter, hvad vi kan tilbyde racen.

Om jeg er jæger eller ej betyder intet for, om min Stabyhoun kan blive mentalt stimuleret og opnå robusthed. Border Collie er det bedste eksempel på en brugshund, der stadig anvendes i oprindelig form, men efterhånden som den er blevet populær blandt ikke-fåreavlere, er omskølet til alverdens træningsformer, hvor den stadig skal arbejde selvstændigt og tænke hurtigt med instrukser fra hundeføreren. Dogdancing syner jo langt fra at samle en flok får, men træningen udløser stimuli i hundens ulvehjerne, og den får brugt sine naturlige medfødte egenskaber til visuel fiksering, stalking med smidige bevægelser, modtage instrukser og at udføre et selvstændigt stykke arbejde, hvor der skal tænkes hurtigt.

Når hunden har succes på jobbet, er den glad og selvsikker - også hjemme. Den er robust og kan håndtere mange situationer - kendte som ukendte. Laver hunden ikke noget den er god til, og er den kun rimelig okay som familiehund, fordi den er ængstelig og usikker, har den groft sagt ingen succes i livet. Det kender de fleste til - vi skal have et formål, så trives vi. Hundens ulvehjerne kræver, at den medfødte adfærd skal stimuleres, og hunden skal have et formål. Den kan derfor ikke blot være en hyggelig familiehund og vise og give

hengivenhed, uden krav om at skulle arbejde for ressourcerne. Hengiven familiehund er en egenskab, hunden også kan have, som vi selvfølgelig skal glædes over, men primært er, at hunden skal lave noget, der fodrer ulvehjernen.

Når hunden har succes på jobbet, er den glad og selvsikker - også hjemme.

Fra hvalpen er 8 uger til kønsmodning omkring 6-8 måneder, har man som hundeejer det bedste vindue for indlæring. Alt der sker i denne periode, er basis for hundens referenceramme til resten af livet. Den vil altid vende tilbage til det ret sort/hvide bibliotek og tjekke, om det nu var en god oplevelse eller en dårlig oplevelse, den havde sidst i samme eller en lignende situation, og bruger også referencerne til at tjekke, om en ny situation kan håndteres, og hvordan det så klares bedst. Der er begrænsede muligheder; flygt, fjol, frys eller forsvar er de mekanismer, der udløses i hunden i pressede situationer.

Træning starter tidligt

Flygt fra det skræmmende og undgå det for enhver pris. At fjolle oplever mange spanieltypehundeejere, at hunden gør, når den er stresset eller bliver irettesat. Jo mere man skælder ud, desto mere vild og fjollet bliver hunden. Adfærden ses tit ved hvalpe, der har irriteret en ældre hund og bliver irettesat af den, så kan man lige bløde den lidt op igen med lidt underdanig leg. Frys er en adfærd, der kan forveksles med stædighed, når hunden bare står ubevægelig, men i virkeligheden forsøger hunden at gøre sig så usynlig som mulig og afventer, at det skræmmende forsvinder. Når en hund viser adfærden, eksempelvis ved dyrlægen, overskrider vi hundens grænse ved at hive den ind ad døren og tro, at den er stædig. Det er en naturlig copingmekanisme, hvor hunden tydeligt siger, at det vil den ikke, og vi bryder tilliden, hunden

har til os ved at anvende tvang fremfor træning og lokning. Forsvar er aggression. En bange hund, er en farlig hund, og især hvis den er så stresset, at der ikke er andre muligheder end at angribe, for hunden er utilregnelig. Det er sjældent, at Stabyhouns viser aggression mod mennesker, og det vil ofte være et resultat af manglende socialisering og forkert håndtering af hunden, når den er usikker.

Det må selvfølgelig ikke forveksles med to kønsmodne hanner på nogenlunde samme alder, der er på kant. Det handler om at være forrest i køen, når der er tæver i løbetid og kan i høj grad reduceres ved god tidlig socialisering med andre hanhunde, og at man undgår fremmede hanhunde i perioder, hvor man mærker, at hunden er påvirket af nabo-tæver i løbetid eller bare er hormonelt udfordret teenager. Så kan man nøjes med at mødes med kendte hanner, som gerne er ældre, og som man har en forventning til kan håndtere en ung bølge.

En hund tænker meget lineært, og derfor er det enten sort eller hvidt. Dårlig oplevelse - det gider jeg ikke gøre igen, god oplevelse - ja tak mere af det. Når man alligevel oplever nuancer, skyldes det, at det gode trumfer det dårlige, hvis hunden har oplevet en god dårlig ting eller omvendt. En situation kan være, at hunden er ved dyrlæge og skal vaccineres. Der er opmærksomhed, andre hunde, ros, et ubehag ved stikket og godbidder. Næste gang ved dyrlægen er hunden måske lidt stresset, men trækker hele vejen ind i konsultationen, for det var alligevel en ret god oplevelse. Det kan også være, at hvalpen trænes til at hente en bold og får godbid og ros, hver gang den afleverer. En dag har den taget et barns legetøj og tygget det godt og grundigt igennem. Når man opdager det, kommer hvalpen glad med fangsten, men den får en kraftig irettesættelse. Legetøjet bliver taget fra den, og der er en trykket stemning. Næste gang du vil træne apportering, er hvalpen ikke helt så samarbejdsvillig til at aflevere, og du bliver irriteret. Hvalpen har oplevet, at en apporteringsovelse ikke endte godt og bruger den erfaring som reference. Selvom du ikke forbinder legetøjet med samme øvelse, så ved hunden ikke, at reglen er, at du bestemmer, hvad der rapporteres og hvornår. Nu skal der nogle positive gentagelser til for at overskrive referencen i hundens bibliotek.

En hund tænker meget lineært, og derfor er det enten sort eller hvidt. Dårlig oplevelse - det gider jeg ikke gøre igen, god oplevelse - ja tak mere af det.

I de tilfælde at referencen er voldsom, eksempelvis ved overraskelse med fyrværkeri på gåturen, kan det være så godt som umuligt at få en positiv overskrivning. Hvis hunden har flere andre positive referencer til høje lyde som eksempelvis træning og godbidder sammen med skud, metaldåser og skramlen med gryder, kan den dårlige oplevelse ofte håndteres og gemmes til december og januar. Hvis ikke hunden har noget godt i biblioteket, fordi den hverken hos opdrætter eller i sin familie er miljøtrænet, eller hvalpen, siden den rejste fra opdrætteren, ikke har fået fyldt

flere oplevelser på og dermed fået vedligeholdt robustheden, er det ikke umuligt at ændre, men der er ofte mere tale om en habituering, hvor hunden vænner sig til ubehaget og lever med det, mere end den i virkeligheden kan kapere oplevelserne.

Man skal huske på, at uanset hvor stort et arbejde en opdrætter gør for robustheden og for at reducere sensitiviteten i racen via avl og tidlig prægning, så har opdrætteren 8 uger, hvoraf det kun er de sidste 5 uger, der virkelig rykker. Det er 8 gode uger, hvor hvalpene er helt åbne for indtryk, og opdrætteren kan lægge en god referencebase.

Uanset hvor godt hvalpen er miljøtrænet hos opdrætteren, er det den nye ejers opgave at vedligeholde og få sat nye gode oplevelser i banken. Selv når hvalpen er ovre kønsmodning, er der stadig åbent for positive referencer, og det skal vedligeholdes hele hundens liv. Hvalpen vil få utroligt mange indtryk via hvalpemotivationshold, lydighedstræning, socialisering og ved at komme med ud på tur, om det er gågaden, campingferie, hjemmebesøg hos venner eller med til den lokale serie 5 kamp, kommer sig ikke så nøje, men det skal altid være en god oplevelse for hunden. Det er ikke timevis en hvalp kan kapere nye indtryk, men det er vigtigt, at socialiseringen hele tiden vedligeholdes.

Flere gange i hvalpens første par år, får de spøgelsesperioder, hvor de passer lidt ekstra på sig selv. Første gang er omkring 13-17 uger, hvor hvalpens ulvehjerne, fortæller hvalpen, at man skal passe på, for verden kan være farlig. Det vigtigste socialiseringsvindue, som hvalpen har haft fra fødsel og indtil nu lukker, men det er vigtigt, at man fortsætter med at fylde de gode oplevelser på, man skal blot tilpasse niveauet og være stærk for sin hund. Det betyder, at hvalpen i perioden på ingen måde må udsættes for "se din frygt i øjnene", hvor hvalpen eksempelvis begynder at blive bange i mødet med andre hunde, og så skal den bare i hundeskoven og møde mange forskellige hunde, så den kan lære, at de ikke er farlige. Bliver du mindre bange for edderkopper ved at blive lukket inde i et rum med edderkopper i forskellige størrelser? Hvalpen vil sensitivere sin respons til oplevelserne, og det vil resultere i en hund, der bliver mere og mere usikker i mødet med andre hunde, og muligheden for at vænne sig til, at andre hunde ikke er lig med utryghed og fare, forsvinder helt. Har hunden flere pressede situationer, som den ikke kan komme positivt ud af, vil den miste tilliden til, at det er muligt at undgå ubehag - og fællesnævner for hunden, er føreren. Føreren er dermed ikke en tryghedsperson, man kan stole på, og da en Stabyhoun er enormt førerfikseret, sker der stor skade ved sådan et tillidsbrud.

Hvalpen skal i perioden finde ud af hvilken plads, den har blandt andre hunde, som den møder i sit liv. Mange vil opleve, at hunden kun fungerer med hunde, som den kender og er tryk ved; helt små hvalpe som den ofte er meget hård ved eller voksne hunde, som ikke interagerer ret meget med den, men som tolererer den i nærheden, og ellers lader den være i fred. Når ulvehvalpen kommer ud af hulen, som helt forlades, når de er mellem 8 og 16 uger, og de flyttes til flokkens fælles midlertidige bosted, gælder her, at er man for nysgerrig eller kæphøj, så dør man, fordi man kan blive ædt af et andet rovdyr, falder ud over en skrænt eller får klø af sin flok. Prøver man samtidig heller ikke at kæmpe lidt

for en plads og forsøger at observere og måske kopiere de andres adfærd, og viser en smule modighed i flokken, så dør man sandsynligvis alligevel eller ender i bunden af rangordenen.

Vores hunde skal ikke kæmpe for livet, fra de bliver født, men det véd de ikke, og ulvehjernen dikterer, at selvom mennesker og hunde den ikke bor med, ikke er en rigtig flok, så må den arbejde med, hvad den har. Hvalpen vil i perioden både være forsigtig og reagere med mistro på både kendte og ukendt ting og også være pisseirriterende, prøve grænser af og måske knurre og bide, hvis der er noget, den ikke har lyst til, eller der er en ressource at kæmpe for, som eksempelvis en bamse eller din sko. Også her fyldes referencebiblioteket op med de gode og de dårlige oplevelser – aktion, reaktion og konsekvens.

Efter perioden er hunden meget åben for at knytte bånd til sin familie og især sin fører, og den allerbedste træning får man her. Hvalpen har mod på livet, samarbejdsvilje og her finder ulvehjernen ud af, at man kan være god til en hel masse, som giver selvtillid og giver robusthed. Alle der går på jagt med hund véd, at det er en vigtig tid, som skal udnyttes til hvalpemotivation, som jo er start på lydighed og apportering men med leg og uden de store krav, indkald og socialisering med andre hunde. Er der allerede sket et alvorligt tillidsbrug i den første spøgelsesperiode, er man sat godt tilbage i træning og socialisering, og må arbejde hårdt på, at få genetableret den gode relation.

Apportering

Den næste fase er ved kønsmodning fra omkring 6 måneder for de tidligt kønsmodne, hvor hvalpen igen skal passe på sig selv. Der sker en stor hormonal forandring i hjernen, så der er lukket ret meget ned for alt andet, og kravene må tilpasses derefter. Ulven vil her skulle tilpasse sig flokkens cyklus: der er kun ét ulvepar, der får hvalpe, for alt andet sikrer ikke flokkens overlevelse i tilfælde af fare eller sult, og er du ikke erfaren i flokken, er det ikke dig. Hanner viser ofte aggressivitet, og tæver bliver sky, og fælles for begge er, at de viser en overdrevent opmærksom adfærd på alle mulige ting. Det kan være, at de bliver bange for mørke eller for at være alene hjemme, de kan ikke lide mandlige gæster de ellers har mødt mange gange før, de bliver gøende og skal tisse mange gange på gåture, for at markere territorie. Man skal her huske på, at både hanner og tæver – men især hanner, kan optrappe konflikter med andre hanhunde, som

de aldrig har mødt, ved at urinere konstant på en gåtur i nabolaget. Mødes hundene en dag i hundeskoven, ryger de i totterne på hinanden, for der er sendt nogle sviner-beskeder via markeringerne. Det er værd at huske på, at en hanhund ikke behøver få lov at markere på alt, den møder på sin vej. Der skal i fasen stadig trænes, men med nedsat krav. Især sportræning kan være nyttig i pubertetsperioden, så hunden bliver godt mentalt stimuleret og stadig har en tro på, at den er god til noget. En hund kan lugte en andens hunds kønsmodning på kilometers afstand. For begge køn kan den tidligere indlærte positive relation til andre hunde og mennesker i denne periode blive helt overskrevet til negative referencer, hvis den stort set kun oplever irettesættelse fra familien og konflikter med andre hunde.

Der skal i fasen stadig trænes, men med nedsat krav.

Når perioden slutter ved 10-12 måneders alderen, er der hul igennem igen, og man får atter en tid med god indlærings-ejne for hunden. Den er modtagelig for nye indtryk, og man kan igen lægge positive oplevelser i biblioteket. Hunden er næsten voksen at se på, men slet ikke mentalt færdig endnu. Det er den først, når den er mellem 2 og 3 år gammel. Jægeren har ved hvalpens et års alder en hund, der har stor lyst til træning, og det går hurtigt fremad, for hvalpen har mange gode referencer og succes med dét, den laver, så den arbejder selvstændigt og bliver hurtigt klogere. Den er med til at udvikle og uddanne sig selv, og når træningen er svær, eksempelvis hvis den ikke kan finde en apport i højt græs, vil den lede grundigere, fordi dens erfaring er, at den nok skal lykkes, hvis den bare klør på. Var den dårligt trænet, og kun havde succes med at finde og hente en apport 50% af gangene, ville den blive lært hjælpeløs og ikke kunne regne ud, hvordan den skulle finde apporten. Man må aldrig sætte hunden op til fiasko i træningen, men altid afpasse krav til succes på succes og øge kravene derefter. Hvordan skulle hunden ellers vide, at den er god til det?

Sporttræning

Mange jagthunde trænes med henblik på apporterings-, spor- og markprøver fra de er 8 uger, men de fleste stilles først til prøve, når de er mellem 2 og 3 år gamle, så de er færdig mentalt udviklet og har en god grundtræning. Avlskrav for mange af de andre jagthunderacer, for at bevare racernes jagtegenskaber og mentalitet, er præmiering på en jagtprøve og på udstillinger, så jægeren sikrer en vis kvalitet, før hunden er klar til prøverne. Meget står på spil, så derfor er træningen så vigtig for jægeren, opdrætteren og avlshandeejeren.

Man glemmer måske, at træningen er lige så vigtig for hunden, selvom man ikke er jæger eller vil avle. Hunden er designet til det, og som tidligere nævnt, kræver ulven i hunden at have et formål, hvor den mentalt stimuleres og at være god til det. Selvom man ikke nødvendigvis behøver at lægge samme antal træningstimer, som en jæger gør, i sin lovpligtige jagtkammerat (lovkrav at medbringe en egnet appporterende hund på hagljagt), kan man slippe afsted med mindre og stadig have en Stabyhoun med en sensitiv og opmærksom natur, fordi det følger med at have en stående jagt- og gårdhund af spanieltype, men med en robusthed og tillid som gør, at de fleste udfordringer som en familiehund kan komme ud for, kan overkommes, på baggrund af et godt avlsarbejde på mentalitet, miljøtræning så der er plus i referencebanken og den selvtillid, som hunden har via den gode træning og den tætte relation til hundeføreren.

God træning.

Kilder:

Christina Anna Nielsen, uddannet Holistisk Hundeadfærdstræner og Clickerinstruktør, 2007-2009 samt Jagthundeinstruktør i Danmarks Jægerforbund, 2020. Stabyhoun ejer siden 2008, DKK opdrætter siden 2014, 7 kuld, ejer pt 4 Stabyhouns, 3 tæver og 1 han fra 3-7 år. Aktiv jæger og underviser alle racer i lydighed og jagtrelateret træning.

Canis.dk – Miljøtræning af hvalpe

Hundeskole.dk – Socialisering

Wolf.org – Pup development

Elov.dk – Jagtlovens §24

Jægerforbundet.dk – Jagthundens historie